posted by Willant on 9. august 2009 - 12:17
26.09.2009 - posledná úprava článku.

Vínne pivnice v Chľabe sa stali kultúrnou pamiatkou. Helembai borospincék - Nemzeti kulturális műemlék. **[1]**

Zdroj: Časopis Štúrovo a okolie

Krajský pamiatkový úrad v Nitre a obec Chľaba usporiadali „Deň otvorených dverí" pri príležitosti Medzinárodného dňa pamiatok a historických sídiel, aby spropagovali svoje kultúrne pamiatky (vínne pivnice) a reprezentovali históriu a súčasnosť svojej obce. V roku 2007 zaradili 6 pivníc medzi pamiatky ľudovej architektúry, ktoré sa zaregistrovali do zoznamu Fondu národných kultúrnych pamiatok.

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1138 pod názvom Helemba. Prvé osídlenie s 30 domami bolo dokladované už v roku 1124, ktoré úplne zničili Tatári, keď útočili na Ostrihom v roku 1242. Obyvatelia sa sústredili preto na Dunajský ostrov, kde vybudovali druhú osadu. Tú v 17. storočí vyplienili turecké nájazdy, z tohto dôvodu obyvatelia si vybudovali tretiu osadu, ktorú zaplavila voda v roku 1838. Voda Ipľa a Dunaja siahala až po komíny domov. Obyvatelia utekajúci pred povodňou boli prinútení vytvoriť si náhradné obydlia. Vykopali pivnice priamo do svahu tufového pohoria Burda, ktoré sa tiahne po celom vonkajšom obvode súčasnej obce. Vzniknuté pivnice teda pôvodne plnili funkciu dočasných obydlí.

Po vybudovaní nových domov ich ľudia začali využívať na uskladnenie a spracovanie hrozna. Vinohradníctvo má totiž v obci veľmi bohatú tradíciu. Zmienky o ňom pochádzajú už z obdobia panovania Ondreja II. v roku 1234.
Vínne pivnice sú celé vytesané vo svahu pohoria Burda v rade vedľa seba. Iba predná stena je domurovaná z tehál či kameňa, v strede sú vsadené vstupné dvere. Nad dverami je malý vetrací otvor. Majú dĺžku 7,5 až 11 m, šírku 2,2 - 2,5 m a výšku okolo dvoch metrov. Podlahou je utlačená zemina. Vnútorné priestory boli spevnené technikou vypaľovania, v niektorých je vytesaný malý bočný priestor. Po stranách sú uložené kamenné klady s doskami na uloženie sudov s vínom. Je tu priestor na uskladnenie zeleniny a náradia na spracovanie hrozna. Pivnice predstavujú jedinečné pamiatky ľudovej architektúry. Ich súčasný stavebno-technický stav nevyžaduje žiadne väčšie stavebné zásahy okrem bežnej údržby. Sú v autentickej zachovanej podobe.

Fotografie - Fotók [2]
Preklad: F.Cs.

Helembai borospincék - Nemzeti kulturális műemlék

A nyitrai Kerületi Műemlékvédelmi Hivatal, valamint Helemba Község a Műemlékek és történelmi települések nemzetközi napja alkalmából „Nyitott napot" rendezett. A rendezvény célja az volt, hogy bemutassák a nyilvánosságnak a Helembán található nemzeti kulturális műemlékeket - a borospincéket, valamint a község történelmét és jelenét. A 6 pincéből álló pincesor 2007-ben lett Nemzeti kulturális műemlékké nyilvánítva és bejegyezve a központi műemlék alap nyilvántartásába.

Helembáról az első írásos emlék 1138-ból származik. Az első települést, amely körülbelül 30 házból állt, 1242-ben teljesen megsemmisítették a tatárok. A lakosság ezt követően a Duna szigetre összpontosult, ahol kiépítették a második települést. A török, a 17. századi fosztogató hadjárata során ezt is kifosztotta, elpusztította, ezt követően jött létre a harmadik település. A megőrzött okiratok tanúsítják, hogy 1838-ban hatalmas árvíz sújtotta a községet. A Duna és az Ipoly szintje olyan magasan volt, hogy a házak egészen a kéményükig víz alatt álltak. 54 ház omlott össze, így szűnt meg a harmadik település. Az árvíz elől menekülő lakosok kénytelenek voltak átmeneti lakhelyeket keresni. Kuckójukat közvetlenül a Burda hegység oldalába vájt pincékben találták meg, ezek az egész községen végighúzódnak. Az új lakóházak felépítése után a pincék funkciója megváltozott: a lakosok szőlőfeldolgozásra és tárolásra kezdték használni őket. A szőlőtermesztésnek Helembán gazdag hagyománya van, az első írásos emlékek 1234-ból II. András király uralkodásának idejéből származnak.

A borospincék a Burda hegység oldalában fekszenek, amely a község külső területén húzódik végig. Egymás mellett állnak, közvetlenül a hegyoldalba vannak vájva, a nyílásuk dongaboltozat alakú. Csak az elülső faluk van téglából vagy kőből, az egyszárnyas vagy kétszárnyas ajtó a középső tengelybe van beültetve. Hosszúságuk 7,5 métertől 11 méterig, szélességük 2,2 métertől 2,5 méterig terjed, magasságuk 2 méter körül van. Többnyire egy térbeliek, de néhány pincében kis oldalsó térség lett kifaragva. A talaj szilárd. A belső területeket kiégetési technikával szilárdították. A berendezést az oldalakon elhelyezett kőkiképzések alkotják deszkákkal, amelyek a boroshordók elhelyezésére szolgálnak. A borospincék a népi építészet egyedülálló műemlékeit alkotják, műemléki értékkel rendelkeznek. Ezek az egyedülálló technológia és sajátosság értéke, az építészeti alkotás egysége, a környezettel való kölcsönös vonatkozás értéke, valamint a tájegység fejlesztésének értéke. A pincék jelenlegi építészeti - műszaki állapota nem teszi szükségessé a nagyobb építészeti beavatkozást a szokásos karbantartáson kívül, eredeti formájuk jelentősége túllépi a terület határait.

Odkazy
[1] http://kontakt.sturovo.com/drupal/content/vinne-pivnice-v-chlabe-sa-stali-kulturnou-pamiatkou-helembai-borospincek-nemzeti-kulturalis [2] http://sturovo.com/fotoforum/thumbnails.php?album=search&search=Ch%C4%BEaba